

**ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN TOPLUMDAKİ
SAYGINLIĞININ İNCELENMESİ¹**

**EXAMINATION OF TEACHER'S RESPECTABILITY IN SOCIETY ACCORDING TO
TEACHER'S OPINIONS**

Zahir ERZEN

Danalı İlkokulu, zahirerzen@hotmail.com, Batman/Türkiye

Doç. Dr. Cevdet EPÇAÇAN

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, epcacan@gmail.com, Siirt/Türkiye

ÖZET

Gerek ülkemizde gerek dünyanın birçok ülkesinde öğretmenler ve öğretmenlerin saygınlığı hakkında yapılan araştırmalar her geçen gün artmakta ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükseltilmesi konusunda farklı öneriler getirilmektedir. Bu araştırma; öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının hangi düzeyde olduğunu, saygınlığı etkileyen etmenlerin neler olduğunu ve öğretmenlerin saygınlığının öğretmenlerin kişisel ve sosyal yaşamı üzerinde ne gibi etkileri olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Batman ilinde görev yapan 40 öğretmen oluşturmuştur.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin toplumdaki saygınlığı "orta" düzeydedir. Öğretmenlerin kendilerini toplumun geleceğine şekil veren bir konumda gördükleri, kılık-kıyafeti de öğretmenlerin saygınlığı konusunda önemli bir etken olarak gördükleri söylenebilir. Öğrenci başarıları, öğrencilerdeki olumlu davranış değişiklikleri ve öğretmenlerin örnek ahlaki tutum ve davranış sergilemeleri öğretmen saygınlığını olumlu etkilerken; öğretmenlerin aldıkları düşük ücret, bazı öğretmenlerin yanlış davranışları ve medyadaki olumsuz haberlerin de saygınlığı olumsuz etkileyen etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, toplum, saygınlık.

ABSTRACT

Researches about the prestige of teachers and teachers both in our country and in many countries of the world are increasing day by day and different proposals have been made about raising the status of the teaching profession. This research; to reflect on the respectability of the teachers in the society, to respect the respectability of the teachers and to maintain the personal and social life. Qualitative data collection method in research. The research data were obtained with semi-structured interview form. The obtained data were analyzed by descriptive analysis. The study group of the study consisted of 40 teachers working in Batman province.

According to the results of the research, the teachers' reputation in the society is "moderate". It can be said that the teachers see themselves in a position that shapes the future of the society and they see the costumes as an important factor in the respectability of the teachers. While student achievements, positive behavioral changes in students, and exemplary ethical attitudes and behavior exhibitions of teachers are positively affecting teacher dignity, the low wages of teachers, the wrong behavior of some teachers and the negative news in the media negatively affect the reputation.

Key Words: Teacher, society, respectability.

1.GİRİŞ

Toplumların gelecekleri için yapılacak en önemli ve kapsamlı yatırım eğitime, insan yetiştirmeye yönelik yapılan yatırımdır. Bir toplumun her açıdan istendik yönde gelişmesi nitelikli insanlara ve bu insanları yetiştirecek öğretmenlere bağlıdır. Eğitim sisteminde kaliteyi belirleyen en önemli öğenin ve en dinamik unsurun öğretmenler olduğu (Karaman, Acar, Kılıç, Buluş ve Erdoğan, 2013: 104;

¹ Bu araştırma Yüksek Lisans Tez çalışmasının bir bölümü olup, 20-22 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlenen 3.Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Türk ve Çelik, 2013: 77; Akcan ve Polat, 2016: 297; Hatipoğlu ve Kavas, 2016: 1013; Yalçın, 2016: 1) düşünülmektedir. Çünkü eğitim sürecindeki bütün öğeler öğretmenle anlam kazanır ve öğretmen eğitimin icrasında en büyük etkiye sahiptir.

Eğitim sisteminde öğretmenin rolü ne kadar önemli ise öğretmenin toplumdaki statüsü ve saygınlığının da onun başarısı ve verimliliği üzerinde o kadar etkili olduğu söylenebilir. Nitekim statüsü ve saygınlığı yüksek olan meslekleri icra edenlerin daha yüksek motivasyonla çalıştığı ve mesleğe yönelik kaygılarının daha az olduğu görülmektedir (Karaman vd., 2013: 106).

Bir meslek sahibinin mesleği ve kendisi hakkındaki düşünceleri ve yargıları o kişinin davranışlarına yön vermekte ve mesleği icra etme başarısını önemli ölçüde etkileyebilmektedir (Akyüz, 1978: 115). Dolayısıyla öğretmenlerin toplum nezdinde kendilerini ne kadar saygın gördükleri ve toplumun kendilerine olan bakış açılarını nasıl değerlendirdikleri mesleklerini icra etmede büyük önem arz etmektedir (Karaman vd., 2013: 107). Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından yapılan bir araştırmanın sonucuna göre öğretmenler mesleklerine inanmakta fakat toplumun öğretmene verdiği değerden yakınmaktadır (Kolukısa, 1984; Aktaran: Arslanoğlu, 1992: 25).

Bir toplumun sağlıklı bir şekilde meydana gelmesinde ve gelişmesindeki en önemli unsur eğitim sistemidir. Eğitim sisteminin de temel ögesinin öğretmenler olduğu ve öğretmenlerin eğitim sürecinde diğer öğelere göre daha fazla etkileme gücüne sahip olduğu (Başaran ve Aksu, 2007: 158) bilinmektedir. Sabır, özveri, fedakârlık ve yoğun çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğinin severek ve isteyerek yapılması, meslekte başarılı olmak açısından çok önemlidir (Çapa ve Çil, 2000: 69).

Öğretmenlerin görevlerini verimli bir şekilde icra etmeleri öncelikle işlerini sevmelerine (Durmuşçelebi, Yıldız ve Saygı, 2017: 26), sonra da iyi bir yaşam ve çalışma koşullarına sahip olmalarına (Yıldırım ve Keskinliç Kara, 2017: 574) bağlıdır. Yapılan birçok araştırma öğretmenlerin önemli bir kısmının motivasyonunun ve performansının düşük, tükenmişliklerinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bunun nedeni olarak çeşitli faktörlerden söz edilebilir. Bunlar arasında, olumsuz çalışma koşulları ve yaşam kaygısı önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Jackson, Schwab & Schuler, 1986: 632; Bozak, Özdemir ve Seraslan, 2016: 101).

Milli Eğitim Bakanlığının Haziran 1982'de yayımlanan bir araştırmasında şöyle denilmektedir: Öğretmenlik mesleği artık yeteri kadar değer görmemektedir. Öğretmenler arasında mesleklerine, yaşam ve çalışma şartlarına ilişkin şikâyetler yaygınlaşmakta ve artmaktadır. Artık öğretmenlik gençler için cazibesini kaybetmekte ve en son tercih edilen bir meslek haline gelmektedir (Aktaran: Çapa ve Çil, 2000: 69).

Öğretmenlerin toplumdaki sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarındaki durumu, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki düzeyinin anlaşılması açısından önemli bir göstergedir. Öğretmenler toplumların aynası durumundadır. Toplumların öğretmene ve öğretmenlik mesleğine verdikleri değer gelişmişlik düzeyi ile orantılıdır.

Bir mesleğin saygınlığı ile o mesleğin ekonomik getirisi, çalışanların maaşları, sosyal imkânları ve çalışma şartları arasında sıkı bir ilişki vardır. Toplumumuzda öğretmenlerin itibar ve saygınlığı diğer mesleklerle kıyaslandığında, onların çok gerisinde kaldığı görülmektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 229). Dünyanın birçok ülkesinde öğretmenler, genellikle diğer mesleklere oranla daha az gelir elde etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Türkiye'de olduğu gibi... Bu nedenle düşük ücret, onların düşük statüde kalmalarına neden olmuştur. Ülkemizde de öğretmenlerin geçim sorunları ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu da öğretmenlerin toplum karşısındaki saygınlığını azaltmakta ve aşağılık kompleksine girmesine neden olmaktadır (Akyüz, 1978: 118; Tezcan, 1985: 360; Erden, 1998: 32).

“Dünyanın hiçbir yerinde eğitim sisteminin kalitesi, öğretmenlerin kalitesini geçmiyor.” diyen eğitim uzmanı Andreas Schleicher (2012) bu konu ile ilgili şu tespitlerde bulunmuştur: Eğitimde yüksek başarı yakalayan Güney Kore ve Lüksemburg gibi ülkeler eğitim felsefelerinde ve eğitim politikalarında ciddi bir değişikliğe giderek öğretmenlik mesleğinin toplumdaki saygınlığına önem verdiler. Öğretmenlik mesleğine aday seçerken çok titiz davrandılar ve öğretmenliği tercih edilebilen

saygın bir konuma getirdiler. Eğitime ayrılan kaynakları verimli kullandılar. Güney Kore eğitim için ayrılan kaynakları öğretmen maaşlarının artırılmasında kullanırken, Lüksemburg bu kaynakları eğitim ortamları için kullanmıştır. Güney Kore'nin PISA sonuçlarına göre Lüksemburg'dan daha önde olması, öğrenmede eğitim faaliyetlerinin mekândan daha önemli ve öncelikli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir (Aktaran: Gönülaçar, 2016: 7).

Andreas Schleicher'in öğretmenlik mesleğinin saygınlığından ve öneminden söz ettiği, eğitimde başarı sağlayan ülkelerin stratejilerini özetlediği günlerde, Türkiye'de öğretmenlerle ilgili yapılan araştırmalar öğretmenlerin gelirlerindeki yetersizlik nedeniyle motive olamadıklarını, işlerine yoğunlaşamadıklarından verimli olamadıklarını, öğretmenlik mesleğinin toplumda saygınlığını kaybettiğini ve kendi çocuklarının öğretmen olmasını istemediklerini göstermektedir (Gönülaçar, 2016: 7).

Bir ülkenin gelişip ilerlemesi ile o ülkenin eğitim süreci arasında yakın bir ilişki vardır. Eğitim sürecinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler okulda öğretim faaliyetlerini yürütürken eğitim görevlerini de yerine getirirler. Yani öğretmenler, öğrencileri bilgi ile donatırken diğer taraftan da onlara model olmak suretiyle öğrencilerin kişiliklerinin şekillenmesinde ve bir hayat görüşü kazanmalarında onlara rehber olurlar (İlter, 2009: 24). Öğretmenler, öğrencileri şekillendirirken aynı zamanda toplumu ve ülkeyi de şekillendirmiş olurlar. Ülkelerin kaderlerini doğrudan etkileyen öğretmenlerin işlerini iyi yapabilmeleri için öncelikle iyi yetiştirilmeleri, sonra da kendine güvenini sağlayacak çalışma koşullarının uygun hale getirilmesi gerekir (Habacı, Karataş, Adıgüzel, Ürker ve Atıcı, 2013: 263).

Yukarıda verilen açıklamalar doğrultusunda öğretmenlerin eğitim sistemindeki ve toplumdaki birçok öge üzerindeki etkisi, toplumdaki saygınlığının da öğretmenlerin mesleğini icra etmesi üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının hangi düzeyde olduğunu ve bu saygınlığın öğretmenler üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu ortaya koymak önemli görülmektedir. Bu amaçla öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının incelenmesi ve irdelenmesi, öğretmenlerle ilgili yapılacak düzenlemelere kaynaklık etme imkânı sağlaması açısından araştırmaya değer bulunmuştur.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarını geliştirme süreci, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinin nasıl yapıldığı açıklanmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma betimsel tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2015: 77). Aynı zamanda nitel bir araştırma örneğidir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Batman ili devlet okullarında farklı kademelerde görev yapan 40 öğretmen oluşturmaktadır.

2.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma eğitim sisteminin en önemli aktörü olan öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının ne düzeyde olduğunu belirlemesi, saygınlığı etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlerin neler olduğunu ortaya koyması, mesleğin saygınlığının ve statüsünün artırılmasına yönelik çalışmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığı Görüşme Formu" kullanılmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Görüşme formunun ikinci bölümünde ise öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını sorgulayan açık uçlu sorular bulunmaktadır. Görüşme formundaki sorular şunlardır:

1. Öğretmenlerin saygınlığı denince aklınıza ne geliyor? 2. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumlu etkileyen etmenler sizce nelerdir? 3. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkileyen etmenler sizce nelerdir? 4. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının öğretmenlerin kişisel yaşamı üzerindeki etkileri nelerdir? 5. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının öğretmenlerin sosyal yaşamı üzerindeki etkileri nelerdir? 6. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığı üzerinde öğretmenlerin nasıl bir etkisi vardır? 7. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığında geçmişle bugün arasında nasıl bir fark görüyorsunuz? 8. Gelecekte öğretmenlerin toplumdaki saygınlığı sizce nasıl olacaktır?

2.5. Verilerin Analizi

Görüşme formuyla elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda veriler belirli temalar altında organize edilip gruplandırılmıştır. Gruplandırılan veriler yüzde ve frekans değerleriyle tablo haline getirilmiş ve elde edilen bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Yapılan alıntılarda öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, ... şeklinde kodlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin toplumdaki saygınlığına ilişkin görüşme formunun betimsel istatistik analiz bulgularına; öğretmen saygınlığı kavramına, öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumlu etkileyen etmenler ile olumsuz etkileyen etmenlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Ardından öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının kendi kişisel ve sosyal yaşamları üzerindeki etkilerine, öğretmenlerin öğretmen saygınlığı üzerindeki etkilerine, öğretmenlerin toplumdaki saygınlığına dair geçmişle bugünün karşılaştırılmasına ve öğretmenlerin gelecekteki saygınlığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığına İlişkin Nitel Verilere Göre Genel Görüşleri

S.N.	Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlık Düzeyi	f	%
1	Düşük	12	30
2	Orta	28	70
3	Yüksek	0	0
Toplam		40	100

Tablo 3.1. incelendiğinde katılımcıların %70'inin (N:28/40) öğretmenlerin toplumdaki saygınlığına ilişkin genel görüşlerinin "orta" düzeyde olduğu bulgusu elde edilmiştir.

3.1. Öğretmenlerin Saygınlığı Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 3.2. Katılımcıların, Öğretmenlerin Saygınlığı Denince Akla Ne Geldiğine İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Gelecek nesilleri yetiştiren toplum mimarı	11	33,3
2	Öğretmenin hal-hareketleri ve kılık kıyafeti	10	30,3
3	Hak ettiği değeri görmeyen ve çabuk unutilan, silik bir karakter	10	30,3
4	Kendini geliştiremeyen, garantici, mesleğin maddi boyutunu ön plana alan sıradan bir hayat	2	6,1
Toplam		33	100

Tablo 3.2. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %33,3'ü öğretmenlerin saygınlığını, gelecek nesilleri yetiştiren, toplumun mimarı olarak tanımlamıştır. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö9 "Gelecek nesillerin yetişmesinde çok önemli payı ve emeği olan eğitim ve ilim insanı. İnsan mimarı, mühendisi", **Ö10** "İnsanları yetiştiren, onlara doğru yolu gösteren kişi", **Ö14** "Eğitim-öğretim yoluyla çocukları, dolayısıyla toplumu şekillendiren meslek dalı", şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %30,3'ü öğretmenlerin hal ve hareketleri, kılık ve kıyafetleri olarak tanımlamıştır. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö2 "Çevredeki insanların öğretmenin sözüne itimadi, saygısı, etkisi diyebilirim. Öğretmenin de hal ve hareketleri denilebilir", **Ö27** "Öğretmenin toplum içindeki davranış bütünlüğü, örnek kişiliği, yol

gösterici rolü gelir”, **Ö38** “*Öğretmenin toplum tarafından görünüşü, giyimi, davranışları v.s birçok şey öğretmen saygınlığını oluşturur*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %30,3’ü hak ettiği değeri görmeyen ve toplumda çabuk unutulmuş, silik bir karakter olarak tanımlamıştır. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö5 “*Orta seviyede giyinen, kirada oturan, her istediği şeyi alamayan bir imaja sahiptir*”, **Ö23** “*Toplumunu şekillendirdiği düşünülen ama çabuk unutulmuş ve değer verilmeyen, sıradanlaşmış bir meslek*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %6,1’i de kendini geliştiremeyen, mesleğin maddi boyutunu ön plana alan sıradan bir hayat olarak tanımlamıştır. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir:

Ö31 “*Garantici, sıradan bir hayat, ek ders*”, **Ö39** “*Kendini yetiştirmekten uzak, sadece mesleğinin maddi boyutlarına değinen ve maalesef okumayan bir profil*” şeklinde görüş belirtmiştir.

3.2. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığını Olumlu Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulgular

Tablo 3.3. Katılımcıların, Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığını Olumlu Etkileyen Etmenlerin Neler Olduğuna İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Öğrenci başarıları ve öğrencilerde olumlu davranış değişikliği	14	23,7
2	Öğretmenlerin örnek ahlakî tutum ve davranış sergilemeleri	8	13,6
3	Toplumun değerlerine sahip çıkması ve çevreyle iyi ilişkileri	8	13,6
4	Ekonomik düzeyinin ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi	8	13,6
5	Öğretmenlerin bireysel performansı ve başarılı çalışmaları	7	11,8
6	Meslekî yeterliliği	6	10,1
7	Öğretmenlerin görevlerini hakkıyla yapması	4	6,8
8	Olumlu herhangi bir etmen göremiyorum	4	6,8
Toplam		59	100

Tablo 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılanların %23,7’sinin, öğrenci başarılarının ve öğrencilerde meydana gelen olumlu davranış değişikliğinin öğretmenlerin saygınlığını olumlu etkilediği görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “*Öğrencilerin başarılı olarak bir yerlere gelmesi, toplumun gözünde öğretmen saygınlığını olumlu etkilemektedir*”, **Ö6** “*Çocuklarda gözle görülür davranış değişiklikleri*”, **Ö27** “*Gençlerin ahlakî düzeyde yetişmelerine yardımcı olmak*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %13,6’sının, öğretmenlerin örnek ahlakî tutum ve davranış sergilemelerinin onların saygınlığını olumlu etkilediği bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö3 “*Ahlakî tutum ve davranışlar*”, **Ö25** “*Öğretmenin düşüncesi ile davranış uyumluluğu*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %13,6’sının, öğretmenlerin toplumun değerlerine sahip çıkması, çevreyle iyi ilişkiler kurmasının öğretmenlerin saygınlığını olumlu etkileyen etmen olarak gördükleri bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö5 “*Toplumun gelenek ve göreneklerine sahip çıkması*”, **Ö34** “*Öğretmenlerin öğrencilere ve çevresine olan tutum-davranışları*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %13,6’sının, öğretmenlerin ekonomik düzeylerinin artırılması ve çalışma şartlarının iyileştirilmesinin onların saygınlığını olumlu etkileyeceği görüşünde oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö4 “*Öğretmenliğin cazip hale getirilip, her yönden kaliteli bireylerin bu mesleğe alınması*”, **Ö12** “*Ekonomik düzeyinin daha iyi olması*”, **Ö33** “*Öğretmenin çalışma koşullarının iyileştirilmesi*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %11,8'inin öğretmen saygınlığının olumlu olmasını öğretmenin bireysel performansına ve başarılı çalışmalarına bağladıkları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö14 “Topluma yön vermekten çok bireysel emek ve çaba gerektiği için genel anlamda bir öğretmenin bireysel performansı ve mesleki yeterliliği”, **Ö39** “Öğretmenlerin özveriyle ve fedakârca sosyal etkinliklerde bulunmaları ve bu etkinliklere öğrencilerini de aktif bir şekilde katmaları, ayrıca dindar ve ahlaki ilkelere bağlı olmaları, öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumlu etkiler” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %10,1'inin öğretmen saygınlığının olumlu olmasını öğretmenin mesleki yeterliliklerine bağladıkları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö11 “Donanımlı öğretmenlerin varlığı”, **Ö18** “Kendini sürekli yenilemesi ve geliştirmesi” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların %6,8'inin, öğretmenlerin görevlerini hakkıyla yapmasını öğretmenlerin saygınlığını olumlu etkileyen etmen olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö33 “Öğretmenin geçim kaygısı taşımadan, peygamberlik mesleğini yaptığının bilincinde olup gerekli fedakârlığı yapması” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %6,9'unun olumlu herhangi bir etmen göremediği bulgusu elde edilmiştir.

3.3. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığını Olumsuz Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulgular

Tablo 3.4. Katılımcıların, Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığını Olumsuz Etkileyen Etmenlerin Neler Olduğuna İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Öğretmenlerin aldığı düşük ücret	18	21,4
2	Bazı öğretmenlerin yanlış davranışları	14	16,7
3	Medyanın öğretmenlerle ilgili olumsuz haberleri	13	15,5
4	Velilerin ve öğrencilerin öğretmenlere karşı tutumu	13	15,5
5	Eğitim sistemindeki aksaklıklar ve bakanların sürekli değişmesi	8	9,5
6	Öğretmenlik mesleğinin niteliklerini taşımayan kimselerin öğretmen olması ve bazı öğretmenlerin kendini yenileyememesi	8	9,5
7	Yetkili mercilerin öğretmenlere karşı tutum ve yaklaşımı	6	7,1
8	Öğretmenlik mesleğinin toplum tarafından tatili bol, yan gelip yatma mesleği olarak algılanması	4	4,8
Toplam		84	100

Tablo 3.4. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %21,4'ünün (18/40), öğretmenlerin aldığı düşük ücretin ve ekonomik durumlarının öğretmenlerin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö4 “Maddî yetersizlikten dolayı öğretmenin kendini mesleğine verememesidir”, **Ö22** “Öğretmen maaşlarının birçok ülkeye göre düşük olması”, **Ö24** “Öğrencilerimin öğretmen maaşlarının farkında olarak ileride öğretmen olmak istemediklerini söylemesi zaten biz öğretmenlerin saygınlığını yerle bir etmektedir”, **Ö29** “Her şeyi parayla, maddiyatla değerlendiren toplumda öğretmenlerin maaşlarının nispeten az olmasıyla mecburiyetten yapılan bir meslek olduğu izlenimi” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %16,7'sinin (14/40), bazı öğretmenlerin yanlış davranışlarının öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkilediği görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö18 “Öğrencilerine ve etrafına kötü örnek olacak şekilde davranması saygınlığını olumsuz etkiler”, **Ö27** “Öğretmenin öğretmenlik mesleğine uygun davranış sergilememesi”, **Ö34** “Olumsuz

davranışlar, kimi öğretmenlerin ahlak dışı davranışları sergilemesi (taciz vb.)”, **Ö37** “*Sosyal medyada taciz, tecavüz vb. çirkin şeylerle gündeme gelmeleri*” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların %15,5’inin, medyanın öğretmenlerle ilgili olumsuz haberlerinin öğretmenlerin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö4 “*Sürekli yazılı ve görsel medyada aşağılanması*”, **Ö16** “*Televizyonlardan çıkan haberler ya da gazetelerdeki olumsuz yazılar öğretmenin saygınlığını olumsuz etkiliyor*”, **Ö37** “*Yanlış örneklerin sürekli medyada yansıtılması, insanların bu gibi çirkin şeyleri duymaya alıştırılması*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %15,5’inin, velilerin ve öğrencilerin öğretmenlere karşı tutumunun öğretmenlerin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö17 “*Ailelerin tüm sorumluluğu direkt olarak öğretmene yüklemek saygınlığını zedelemektedir*”, **Ö19** “*En önemli unsurlardan biri, veli ve öğrencinin öğretmene karşı davranışlarıdır. Öğrencinin başarısızlığının veli tarafından öğretmene atfedilmesidir*”, **Ö31** “*Velilerin öğretmenlere karşı saygısız davranışları*” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların %9,5’inin eğitim sistemindeki aksaklıkların ve bakanların sürekli değişmesinin öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkilediği düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö11 “*Sürekli olarak Milli Eğitim Bakanının değişmesi ve her gelen bakanın kafasına göre sistemi değiştirip öğretmenleri yeterli derecede istihdam etmemesi ana sebeptir*”, **Ö12** “*Sistemin yanlış uygulamaları*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %9,5’inin öğretmenlik mesleğinin niteliklerini taşımayan kimselerin öğretmen olmasının ve bazı öğretmenlerin kendini yenileyememesinin öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkilediği düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö11 “*Niteliksiz öğretmenlerin çoğalması*”, **Ö33** “*Bazı öğretmenlerin, mesleğinin kutsiyetinden gafil olmaları*” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların %7,1’inin yetkili mercilerin öğretmenlere karşı tutum, söz ve yaklaşımlarının öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkilediği düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö9 “*Yetkili mercilerin öğretmenleri küçümseyen tavırları ve söz sarf etmeleri*”, **Ö13** “*MEB, MEM, teftiş v.b. amirlerin, büyüklerin öğretmene olumsuz bakışı ve olumsuz yaklaşımı*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %4,8’inin öğretmenlik mesleğinin toplum tarafından tatili bol, yan gelip yatma mesleği olarak algılanmasının öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkilediği düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö26 “*Öğretmenliğin tatillerden dolayı “yan gelip yatma” olarak görülmesi*”, **Ö30** “*Öğretmenlerin çalışma zamanlarının, abartılı olarak medyada, halk arasında tartışma konusu olması*” şeklinde ifade etmiştir.

3.4. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığının Öğretmenlerin Kişisel Yaşamı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.5. Katılımcıların, Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığının; Öğretmenlerin Kişisel Yaşamı Üzerinde Ne Gibi Etkileri Olduğuna İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Toplumdaki saygınlığın az olması öğretmenlerin kişisel yaşamı üzerinde olumsuz etkiler bırakır.	21	75
2	Öğretmenlerin toplumda saygın olması onların kişisel yaşamı üzerinde olumlu etkiler bırakır.	7	25
Toplam		28	100

Tablo 3.5. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %75'inin, öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının az olmasının öğretmenlerin kişisel hayatı üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı, motivasyonlarını bozduğu, özgüven eksikliği hissettirdiği, meslekten soğuttuğu ve verimini azalttığı düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö7 “Günümüzde toplumun gözünde öğretmenler sıradan bir meslek olarak görülüyor. Bu da kişisel ve sosyal hayat açısından olumsuz etkiler bırakıyor”, **Ö9** “Öğretmenin saygınlığındaki olumsuzluklar motivasyonunu düşürmektedir”, **Ö13** “Kişisel olarak kendine güveni ortadan kaldırır”, **Ö23** “Mesleğe duydukları inancın azalmasına sebep olur” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %25'inin öğretmenlerin toplumda saygın olmasının onların kişisel yaşamı üzerinde olumlu etkiler bıraktığı düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö10 “Mesleğin toplumdaki saygınlığı iyi ise öğretmenlerin kişisel özellikleri üzerinde pozitif etki yapar” **Ö11** “Öğretmenlere gereken değer verildiği takdirde kendisini değerli hissedecektir ve bu yönde pozitif, çalışkan bireyler yetiştirecektir” şeklinde ifade etmiştir.

3.5. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığının Öğretmenlerin Sosyal Yaşamı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.6. Katılımcıların, Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığının; Öğretmenlerin Sosyal Yaşamı Üzerinde Ne Gibi Etkileri Olduğuna İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Toplumdaki saygınlığının az olması öğretmenlerin sosyal yaşamı üzerinde olumsuz etkiler bırakır.	16	59,3
2	Öğretmenlerin toplumda saygın olması onların sosyal yaşamı üzerinde olumlu etkiler bırakır.	11	40,7
Toplam		27	100

Tablo 3.6. incelendiğinde Araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,3'ünün Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının az olmasının onların sosyal yaşamı üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö7 “Günümüzde toplumun gözünde öğretmenler sıradan bir meslek olarak görülüyor. Bu da kişisel ve sosyal hayat açısından olumsuz etkiler bırakıyor”, **Ö13** “Topluma yön verebilecek özellikteki öğretmen, toplum üzerindeki olumlu etkisini kaybeder”, **Ö16** “Öğretmenler çoğu zaman çocuk bakıcısı olarak görülüyor ve veliler çocuklarıyla çok fazla ilgilenmediği için öğretmenlerin işi daha da zorlaşıyor bu durumda. Okulda yıpranan öğretmen özel hayatında da olumsuz etkileniyor” şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %40,7'sinin öğretmenlerin toplumda saygın olmasının onların sosyal yaşamı üzerinde olumlu etkiler bıraktığı düşüncesinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö38 “Öğretmenin geçim sıkıntısı çekmeden çalışması aile hayatında onun mutlu ve huzurlu olmasında etkilidir. Toplumda saygınlığı iyi bir öğretmen herkes tarafından sevilen ve saygı duyulan

bir bireydir ve bu öğretmenin yetiştireceği öğrenciler de gelecekte iyi bir öğretmen olacaktır”, Ö40 “Öğrenciler tarafından sevilmesine neden olur” şeklinde görüş belirtmiştir.

3.6. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığı Üzerinde Öğretmenlerin Nasıl Bir Etkisi Olduğuna İlişkin Bulgular

Tablo 3.7. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığı Üzerinde Öğretmenlerin Nasıl Bir Etkisi Olduğuna İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Doğrudan olumsuz etkisi vardır	18	40
2	Olumlu saygınlık için öğretmenlere öneriler	16	35,6
3	Öğretmenler kendi saygınlıklarını olumlu etkileyebilmektedir	6	13,3
4	Etkisi olmakla beraber diğer etmenler daha fazla etkilidir	4	8,9
5	Herhangi bir etkisi yoktur	1	2,2
Toplam		45	100

Tablo 3.7. incelendiğinde katılımcıların %40'ının öğretmenlerin toplumdaki kendi saygınlıklarını doğrudan olumsuz etkileyebildikleri görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Kimi, bunun nedeni olarak öğretmenlerin meslekî yeterlilikteki eksiklerini görürken, kimisi de meslek etiğine uymayan öğretmen davranışlarını buna neden göstermektedir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö13 “Bir kısım gayretsiz, sevgisiz ve şefkatsiz arkadaşlarımız maalesef saygınlığımız üzerinde olumsuz etkiye sahip olabiliyor”, **Ö15** “Eskiden kalma şiddet alışkanlığını sürdüren öğretmenler de olumsuz etki etmektedir. Öğrenci mevcudunun kalabalık olduğu yerlerde veli ile iletişim halinde eğitim-öğretimi gerçekleştirmek de zor olduğu için öğretmenler kendi saygınlığını da biraz yok etmektedir”, **Ö31** “Doğrudan etkisi vardır. Kendine ya da mesleğine değer vermeyene kimse değer vermez”, **Ö39** “Birinci dereceden bir etkisi var. Çünkü “Bir de öğretmen olacak” gibi eleştirilerin en birinci müsebbibi bizatıhi öğretmenlerin kendisidir. Pespaye giyimli, saç sakalı birbirine karışmış, bakımsız bir görünümle, toplumda saygınlığını yitiren öğretmen, yine kendinden başlamalıdır bu problemi çözmeye” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %35,6'sının öğretmenlerin söz ve davranışlarının, görev disiplininin onların saygınlığını önemli ölçüde etkilediği için bunlara son derece dikkat etmeleri gerektiği yönünde önerilerde buldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö18 “Öğretmenler yaptıkları ile toplumda algı oluşturur. Öğrencilerine değer veren, dürüst, adaletli öğretmenler, toplumun onlara karşı tutumlarında olumlu etki eder”, **Ö21** “Öğretmenlere toplum olarak yakıştırılan saygınlık, beraberinde bazı sorumluluklar getirir. İnsanlarla ilişkiler, üslup bunların başında gelir. Bir öğrenciye, bir veliye, bir esnafa; her kim olursa olsun saygın bir insan gibi davranmalı, zira sahip olduğu sıfat bazı sorumluluklar getirir. Toplumun bu davranışları öğretmenlerin geneline yayabilmesi söz konusudur” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %13,3'ünün öğretmenlerin kendi saygınlıklarını olumlu etkileyebildikleri görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö6 “Hem iyi hem de kötü yönde çok etkisi vardır. Mesleğinin gerekliliklerini tam anlamıyla yerine getiren ve çevreyle iyi ilişkiler kuran öğretmenler, öğretmen saygınlığına olumlu yönde etki ediyor”, **Ö40** “Öğretmen doğrudan etkilidir. Kendini yenileyebilen, her alanda donanımlı olan bir öğretmen elbette ki toplumda saygın olur. Bunun tersi olması durumunda da, önemsiz bir öğretmen olur” şeklinde ifade kullanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %8,9'unun öğretmenlerin kendi saygınlıkları üzerinde etkileri olmakla beraber diğer nedenlerin daha etkili olduğu görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö24 “Elbette etkisi büyüktür, ancak şu zamanda toplumun genelinin düşünceleri daha etkin gibi görünüyor”, **Ö29** “En büyük yanlış, öğretmeni yetiştiren sistemde olmakla birlikte, maalesef öğretmenler de yangına körükle gitmektedir” diye görüş belirtmiştir.

Bir katılımcının da öğretmenin kendi saygınlığı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşünden alıntıya aşağıda yer verilmiştir:

Ö8 “Öğretmenlerin etkisinin olduğunu düşünmüyorum. Sistem yüzünden ve öğretmen dışındaki kişilere verilen fazla haklardan olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade kullanmıştır.

3.7. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığında Geçmişle Bugün Arasında Nasıl Bir Fark Olduğuna İlişkin Bulgular

Tablo 3.8. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığında Geçmişle Bugün Arasında Nasıl Bir Fark Olduğuna İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Geçmişte öğretmenler daha saygındı	38	92,7
2	Öğretmenler eskiye göre daha saygın	3	7,3
Toplam		41	100

Tablo 3.8. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,7'sinin öğretmenlerin toplumdan geçmişte daha fazla saygı ve itibar gördüğü görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Geçmişte öğretmenlerin daha saygın olduğunu düşünüyorum. Veliler öğretmenlere karşı daha seviyeliydiler. Öğretmen toplumun önde gelenlerindendi. Bugünlerde ise bunun tam tersini yaşıyoruz”, **Ö14** “Eskiden bir öğretmen toplumu oluşturan en temel parçaydı ve öyle görülüyordu. Toplumdaki bilgindi. Danışmandı. Ekonomik açıdan refah düzeyi yüksekti. Şimdi ise yine en temel parça olmasına rağmen öyle görülüyor. Toplum tarafından çoğu zaman çocuk yetiştiricisi olarak görülüyor. Ekonomik durumu iyi değil”, **Ö38** “Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının gün geçtikçe azaldığını düşünüyorum. Geçmişte öğretmen denilince toplumun saygı duyduğu bir meslek iken, günümüzde bu saygı azalmaktadır” şeklinde eski zamanla bugün arasındaki farkı dile getirirken;

Ö6 “Toplumdaki saygınlığın geçmişe nazaran bugün daha zayıf olduğunu düşünüyorum. Değişen, değiştirilen, deneme tahtasına dönen eğitim sisteminden kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Geçmişte kutsal bir meslek olarak görülen ve son derece saygınlığı olan bir meslek iken öğretmenlik, günümüzde maalesef sıradanlaşmış, basitleşmiş ve önemsenmeyen bir meslek olarak görülüyor”,

Ö17 “Öğretmen seçilirken sadece mesleki yeterliliği göz önüne alınırsa; sabrı, hoşgörüsü, yardımseverliği herhangi bir testten geçirilmezse öğretmenin saygınlığı ne yazık ki zedelenir. Eskiden öğrenciler daha saygılı olup, öğretmenler daha anaç-babaç idiler”, **Ö39** “Tam bir uçurum görüyorum. Elbette bunda kitle iletişim araçları ve bunların etkisinde yozlaşan bir neslin etkisi büyüktür. Ancak velilerin de, eğitim politikalarının da ve dahi öğretmenlerin de bu uçurumda payları var” şeklinde bu saygınlığın geçmişe göre azalmasının gerekçelerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların %7,3'ünün ise günümüzde öğretmenlerin eski zamana oranla daha saygın olduğu görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö22 “Geçmişte okuryazar sayısının az olması belki de öğretmenleri farklı kılmaktaydı. Günümüzde ise yenilikçi ve kendini yetiştiren öğretmenlerin daha çok kabul gördüğünü söyleyebilirim”, **Ö29** “Türkiye'nin istikbalinin parlak olacağına inandığım için bu milleti yetiştiren öğretmenlerin de yavaş yavaş saygınlıklarının düzeldiğini görüyorum” diye görüş belirtmiştir.

3.8. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygılığının Gelecekte Nasıl Olacağına İlişkin Bulgular

Tablo 3.9. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygılığının Gelecekte Nasıl Olacağına İlişkin Görüşleri

S.N.	Görüşler	f	%
1	Saygılığı daha da azalacaktır	16	40
2	Saygılığı bazı şartlara bağlı olarak artacak veya azalacaktır	11	27,5
3	Saygılığı kalmayacaktır	6	15
4	Saygılığı yeterince düşüktür, değişen bir şey olmayacaktır	4	10
5	Saygılığı artacaktır	3	7,5
Toplam		40	100

Tablo 3.9. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %40'ının öğretmenlerin toplumdaki saygılığının gelecekte daha da azalacağı görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö38 “*Öğretmenlerin toplumdaki saygılığı her geçen gün azalmaktadır*”, **Ö30** “*Saygılık gitgide azalacaktır. Öğretmelerin not dışında yapabileceği bir şey kalmayacağı için not verildikten sonra değeri bitiyor*” şeklinde görüş belirtirken,

Ö15 “*Gelecekte teknolojik eğitime daha çok yönelme olacağı için öğretmene saygı azalacaktır*”, **Ö27** “*Toplumun ihtiyaçları ve o ihtiyaçları karşılayabilme yönünden öğretmenin rolünün artması, ancak ihtiyaçlara cevap verememesi durumunda saygılığın buna paralel bir şekilde olumsuz etkileneceği kanaatindeyim*” şeklinde bu saygılığın neden azalacağını gerekçeleri ifade edilmiştir.

Katılımcıların % 27,5'inin öğretmenlerin saygılığının bazı şartlara bağlı olarak değişeceği, artıp ya da azalacağı görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö3 “*Öğretmenlik mesleğine her zaman ihtiyaç vardır. Fakat öğretmenlerin değişen görev ve sorumlulukları olabilir. Saygılığının artabilmesi için önce öğretmene görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında donanımlı öğretmenlerin olması gerekir. Tutum ve değer bakımından yüksek olan öğretmenler saygılığı artırır. Aksi takdirde saygılığı azalmaya devam eder*”, **Ö24** “*Öncelikle kendini tümüyle eğitime verebilen bir öğretmenin daha saygın olacağını düşünüyorum. Fakat günümüzde öğretmenlerin genel sorunu olan maddi problemler, kendimizi eğitime tam verememize sebep olmaktadır. Bu problem giderilirse büyük oranda saygılık artacaktır*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %15'inin gelecekte öğretmenlerin saygılığının kalmayacağı görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö6 “*Gelecekte, şu an bile az olan saygılığın daha da azalacağını hatta herhangi bir saygılığı kalmayacak bir meslek olarak görüleceğini öngörüyorum*”, **Ö10** “*Gelecekte öğretmenlerin saygılığının yok olacağını düşünüyorum. Bizim toplumumuz teknolojiyi yanlış kullanarak insanlardan uzaklaşmaya başladı. Bu da sadece öğretmenliğin saygılığını değil, insanlara olan saygılığı da bitirdi*” diye görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %10'unun öğretmenlerin toplumda saygılığının yeterince düşük olduğu, bundan sonra değişen bir şey olmayacağı görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö13 “*Zaten en kötü durumdayız, bu şekilde devam eder*”, **Ö28** “*Herhangi bir düzelme olmayacağı kanısındayım*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların %7,5'inin de öğretmenlerin toplumdaki saygılığının gelecekte daha da artacağı görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö2 “*Daha iyi olacağını, kaliteli öğretmenlerin daha da saygın olacağını ümit ediyorum*”, **Ö12** “*Zaman, bilim, teknoloji ilerledikçe öğretmenlerin değerinin artacağına inanıyorum*” diye görüş belirtmiştir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ve sonuçlar doğrultusunda yapılan öneriler üzerinde durulmuştur.

4.1. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığına ilişkin genel görüşlerinin “orta” (28/40) düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.1. Öğretmenlerin Saygınlığı Kavramına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Katılımcıların öğretmenlerin saygınlığı kavramını çoğunlukla “toplum mimarı”, “kılık-kıyafet ve duruş”, “silik bir karakter” kavramlarıyla, az sayıda da olsa “maddi yönden garantici” kavramıyla ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle öğretmenlerin kendilerini toplumun geleceğine şekil veren bir konumda gördükleri (Akcan ve Polat, 2016: 294), diğer taraftan da öğretmenlerin saygınlığının kılık-kıyafet ve dış görünüşüyle de ilişkilendirildiği ve kılık-kıyafetin öğretmenlerin saygınlığı konusunda önemli bir etken (Ölçüm ve Polat, 2016: 378) olarak görüldüğü söylenebilir. Öğretmenlerin kendilerini silik bir karakter veya maddi yönden garantici olarak görmeleri, öğretmenlerin saygınlığına ilişkin olarak öğretmenler arasındaki çelişkiyi ortaya koyacak kayda değer bir sonuç olarak düşünülebilir.

4.1.2. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığını Olumlu Etkileyen Etmenlere İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğrenci başarıları ve öğrencilerdeki olumlu davranış değişiklikleri, öğretmenlerin örnek ahlaki tutum ve davranış sergilemeleri, öğretmenlerin toplumun değerlerine sahip çıkması ve çevreleriyle iyi ilişkiler kurmaları (Ölçüm ve Polat, 2016: 379), öğretmenlerin bireysel performansları, meslekî yeterlilikleri ve görevlerini özveriyle yapmalarının öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumlu etkileyen etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin ekonomik imkânlarının ve çalışma şartlarının iyileştirilmesinin öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumlu etkileyeceği sonucu elde edilmiştir.

4.1.3. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığını Olumsuz Etkileyen Etmenlere İlişkin Tartışma ve Sonuç

Düşük ücret, öğretmenlerin kendilerinin yanlış tutumları, medyadaki olumsuz haberler, eğitim sistemindeki aksaklıklar, toplumun öğretmenlik mesleğine ilişkin önyargıları ve yetkili mercilerin öğretmenleri önemsememelerinin öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumsuz etkileyen etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Arslanoğlu'nun (1992) yaptığı araştırma sonuçları MEB'in çeşitli kademelerindeki amirlerin öğretmene gerekli ilgi ve saygıyı göstermediğini göstermektedir. Özpolat'ın (2002) araştırmasında devletin öğretmenlere az önem verdiği sonucuna varılmıştır. Araştırmanın nicel bölümündeki ölçekte katılımcıların öğretmenlik mesleğinin ekonomik imkânlarının yetersiz olduğu, ekonomik imkânlarının toplumdaki saygınlıklarını önemli ölçüde etkilediği düşüncesinde oldukları belirlenmiştir. Hem nitel hem de nicel sonuçların birbirini destekleyici yapıda olduğu söylenebilir.

4.1.4. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığının Öğretmenlerin Kişisel Yaşamı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının düşük olmasının öğretmenlerin kişisel ve sosyal yaşamı üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı, motivasyonlarını bozduğu, özgüven eksikliği hissettirdiği sonucu elde edilmiştir. Toplumun öğretmenleri saygın görmesinin ise onların kişisel yaşamı üzerinde olumlu etkiler bıraktığı, kendilerine daha çok güvendikleri, aile hayatında daha mutlu ve huzurlu oldukları, meslek hayatında daha başarılı oldukları (Ölçüm ve Polat, 2016: 364) sonucu elde edilmiştir.

4.1.5. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığının Öğretmenlerin Sosyal Yaşamı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının düşük olmasının öğretmenlerin sosyal yaşamı üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı, topluma rol model (Akcan ve Polat, 2016: 297) olmasındaki etkisini kırıdığı

sonucu elde edilmiştir. Toplumun öğretmenleri saygın görmesinin ise onların sosyal yaşamı üzerinde olumlu etkiler bıraktığı, öğrenciler tarafından daha çok sevildikleri ve öğrencilerin başarılarına (Polat, 2011: 109) daha çok katkı sağladıkları sonucu elde edilmiştir. Araştırma sonucunu destekler nitelikte Celkan, Green & Hussain (2014) çalışma sonuçları, öğretmenin saygın olmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

4.1.6. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığı Üzerinde Öğretmenlerin Nasıl Bir Etkisi Olduğuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Mesleki yeterliliği olmayan, mesleğine yeterince değer vermeyen, öğrencilerine gerekli sevgiyi göstermeyip şiddet uygulayan, kılık-kıyafetine dikkat etmeyen öğretmenlerin toplumdaki saygınlıklarını doğrudan olumsuz etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın mesleğin gereklerini yerine getiren, çevresiyle iyi ilişkiler kuran, hem donanımlı hem de kendini yenileyebilen öğretmenlerin ise saygınlığı olumlu etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı öğretmenlerin öğrencilerine değer vermeleri, dürüst ve adaletli davranmaları, söz ve davranışlarına dikkat etmeleri, mesleklerine ve meslektaşlarına saygı göstermeleri, insanlarla ilişkilerde üsluba dikkat etmeleri yönünde önerilerde buldukları görülmektedir. Bununla beraber öğretmenlerin kendi saygınlıkları üzerinde etkileri olmakla beraber eğitim sistemi ve toplumun genel kanaati gibi diğer etkenlerin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.7. Öğretmenlerin Toplumdaki Saygınlığında Geçmişle Bugün Arasında Nasıl Bir Fark Olduğuna ve Toplumdaki Saygınlığının Gelecekte Nasıl Olacağına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin geçmişte daha çok saygın olduğu (Bozak vd., 2016), gelecekte de bu saygınlığın daha da azalacağı sonucu elde edilmiştir. Özpolat'ın (2002) yaptığı araştırma sonucuna göre öğretmenlerin %83,9'una göre öğretmenlerin toplumsal statüleri gittikçe düşmektedir. Saygınlığın bugün bu kadar azalmasının nedenleri olarak: Öğretmenlerin sayıca artması buna karşın nitelik olarak azalması, toplum yapısının değişmesi, eğitim sisteminin sürekli değişmesi, öğretmen alımlarında adayların insanî değerlerinin ölçülemeyip sadece bilgi seviyelerinin ölçülüyor olması, öğretmenlerin ekonomik imkânlarının yetersiz olması gösterilmiştir. Nicel çalışmanın sonuçları da bu sonucu destekler nitelikte katılımcıların toplumun öğretmene duyduğu saygının her geçen gün azaldığı, hatta öğretmenlik mesleğinin saygınlığının düzelmeyecek kadar yıprandığı düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına göre uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik bazı öneriler getirilmiştir.

4.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Toplumun mimarı olan öğretmenlerin hak ettikleri saygınlık düzeyine ulaşmaları için yetkililer tarafından gerekli yasal ve sosyal düzenlemeler yapılabilir.
2. Öğretmenler kendilerinden kaynaklanan öğretmen saygınlığını azaltan durumlar konusunda kendilerini geliştirebilmelidir.
3. Öğretmen saygınlığını artırmaya yönelik Bakanlık tarafından ulusal ölçekte projeler geliştirilebilir.
4. Toplumda öğretmen saygınlığının artırılmasına yönelik olarak öğretmen adaylarını yetiştiren akademisyenlerden görüş ve destek alınabilir.

4.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Öğretmenlerin saygınlığına ilişkin daha kapsamlı ve genelleyici sonuçların elde edilmesi için geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir.
2. Öğretmenlerin saygınlığına olumsuz etki eden etmenlere yönelik farklı örneklerde çalışmalar yapılabilir.

3. MEB bünyesinde çeşitli kademelerde yöneticilik görevini yürütenlerin görüşlerini belirlemeye yönelik öğretmenlerin saygınlığını etkileyen etmenler hakkında nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.
4. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını olumlu ve olumsuz etkileyen etmenlere yönelik veli ve öğrencilerle çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akcan, E. & Polat, S. (2016). “Eğitim Konulu Türk Filmlerinde Öğretmen İmajı: Öğretmen İmajına Tarihi Bakış”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 22(3): 293-320.

Akyüz, Y. (1978). “Türkiye’de Öğretmenin “Öğretmen” ve Meslek İmajı”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 11 (1), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/500/5972.pdf>
Erişim Tarihi: 31 Ocak 2017.

Arslanoğlu, İ. (1992). “Öğretmenin Sosyal Statüsü ve Ekonomik Durumu”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(4): 21-33.

Başaran, S. T. & Aksu, M. (2007). “Anadolu Öğretmen Liseleri: Avantajları, Sınırlılıkları ve Gelişme için Öneriler”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 40(1): 157-179.

Bozak, A., Özdemir, T. & Seraslan, D. (2016). “Mesleğe Yeni Başlayan Öğretmenlerin Eğitim Fakültelerinde Almış Oldukları Öğretmenlik Eğitimine İlişkin Görüşleri”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(36): 100-113.

Celkan, G., Green, L., & Hussain, K. (2014). “Student Perceptions of Teacher Respect Toward College Students”[Kolej Öğrencilerinin Öğretmen Saygınlığına Dair Algıları], Procedia-Social and Behavioral Sciences, 191: 2174-2178.

Çapa, Y. & Çil, N. (2000). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (18): 69-73.

Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). “Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(2): 207-237.

Durmuşçelebi, M., Yıldız, N. & Saygı, E. (2017). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, OPUS - Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 7(12): 8-32.

Erden, M. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayınları, İstanbul.

Gönülaçar, Ş. (2016). Türkiye’de Öğretmen İmajı ve İtibarı Üzerine Bir İnceleme, Ankara. http://www.academia.edu/20607351/T%C3%BCrkiye_de_%C3%96%C4%9Fretmen_%C4%B0maj_%C4%B1_ve_%C4%B0tibar%C4%B1_%C3%9Czerine_Bir_%C4%B0nceleme (31.01.2017 tarihinde edinilmiştir).

Habacı, İ., Karataş, E., Adıgüzelli, F., Ürker, A. & Atıcı, R. (2013). “Öğretmenlerin Güncel Sorunları”, Electronic Turkish Studies, 8(6): 263-277.

Hatipoğlu, A. & Kavas, E. (2016). “Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(4): 1012-1034.

İlter, İ. (2009). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Jackson, S. E., Schwab, R. L. & Schuler, R. S. (1986). “Toward an Understanding of the Burn Out Phenomenon” [Olguların Tükenişini Anlamaya Doğru], Journal of Applied Psychology, 71(4): 630-640.

- Karaman, M., Acar, A., Kılıç, O., Buluş, U. & Erdoğan, Ö. (2013). “Sakarya İlinde Görev Yapan Öğretmenlerin Gözüyle ‘Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü ve Saygınlığı’”, Sakarya Üniversitesi Yayınları, 95: 104-110.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Ölçüm, D. & Polat, S. (2016). “Öğretmen İmajının Kuşaklar Bazında Değerlendirilmesi”, Journal of Teacher Education and Educators Volume, 5(3): 361-397.
- Özpolat, A. (2002). “Sosyolojik Açından Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenlerin Toplumdaki Yeri, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Algılarına Göre: Zonguldak Örneği”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, S. (2011). “Üniversite Öğrencilerine Göre Kocaeli Üniversitesi’nin Örgütsel İmajı”, Eğitim ve Bilim, 36(160): 105-119.
- Schleicher, A. (2012). Daha İyi Okullar İçin Verilerden Yararlanmak, TED Talks. http://www.ted.com/talks/andreas_schleicher_use_data_to_build_better_schools?language=tr#t-3751. Erişim Tarihi: 06.02.2017.
- Tezcan, M. (1985). Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:150, Ankara.
- Türk, M. & Çelik, O. (2013). “Öğretmenlerin Meslekleri ile İlgili Karşılaştıkları Bazı Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, VI. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi, 3-5 Mayıs 2013, (Editörler: İ. H. Demircioğlu, R. Çiçek, S. Kaymakçı, E. Demircioğlu & İ. Genç), 76-84, Trabzon.
- Yalçın, S. (2016). “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Memnuniyet/Memnuniyetsizlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1): 1-16.
- Yıldırım, B. & Keskinliç Kara, S. B. (2017). “Öğretmenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, Ulakbilge, 5(11): 571-587.